

GELENEKSEL MESLEKLERİ TANITAN, ANTALYA YÖRESİ ELYAPIMI BEBEKLERİNGİYİM KUŞAM ÖZELLİKLERİNİN OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARIN SOSYO-KÜLTÜREL EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Hand-Made Dolls From Antalya Region Representing Traditional Occupations
And Their Investigation In Terms Of Socio-Cultural Education Of Preschoolers

Aysel ÇAĞDAŞ * & Fatma Ülkü YILDIZ**

Öz: Geçmişe özlem ve Türk kültürünü yurt içinde ve yurtdışında tanıtmak bakımından çeşitli mesleklere ilişkin dekoratif amaçlı bebekler üretilmiştir. Erken yaşlarda çocuklara Türk kültüründe yer alan ayakkabıcı, davulcu, kemençeci, börekçi mesleklerini tanıtmak ve okulöncesi eğitim programında yer alan bazı kazanım ve göstergeleri gerçekleştirmek amacıyla dekoratif bebeklerin eğitimde kullanımlarını sağlamak için incelenmesine ihtiyaç duyulmuştur. Bu çalışmanın amacı; meslekleri tanıtıcı dekoratif bebeklerin yapımında kullanılan materyaller, giysi ve aksesuar cinsleri nelerdir? Sorusuna cevap aramak, böylece okulöncesi eğitimde çocukların sosyo-kültürel gelişimine yönelik öneriler geliştirmektir. Araştırma, Türk kültüründe yer alan unutulmaya yüz tutmuş meslekler konusunu güncelleştirip üzerinde düşünme, tartışma ortamı yaratmak, dekoratif bebekler aracılığı ile çocuklara meslekleri tanıtmak ve sosyo-kültürel gelişimlerine katkı sağlamak açısından önemlidir. Araştırma tarama modelindedir. Araştırmanın örneklemini Antalya ilinden temin edilen meslekleri tanıtıcı dört el yapımı bebek oluşturmaktadır. Gözlem fişleri aracılığı ile dekoratif bebeklerin yapımında kullanılan meslekler, materyaller, giysi ve aksesuar cinsleri belirlenmiş, bebekler görsel olarak sunulmuştur. Elde edilen bulgular doğrultusunda okulöncesi dönem çocukların eğitiminde kullanımına yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Makale Gönderim:

11.03.2017

Kabul Tarihi:

11.05.2017

Anahtar kelimeler: Dekoratif bebekler, psiko-sosyal gelişim, okulöncesi eğitim

· Bu çalışma 2016 yılında II. Bozkır Sempozyumunda sözel bildiri olarak sunulmuştur.

* Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü öğretim üyesi

** Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü öğretim görevlisi.
fulkuyildiz@selcuk.edu.tr

Abstract: *Decorative dolls related to various occupations have been made with the intention of evoking nostalgia and publicizing Turkish culture at home and abroad. There arose a need to examine decorative dolls to encourage their use in education in order to introduce shoemakers, drummers, kemenche players and börek-makers inherent in Turkish culture to children at early ages and to achieve some attainment targets and developmental objectives in the preschool program. The purpose of this study is to seek an answer to the question “what are the types of materials, clothes and accessories used in the making of decorative dolls representing various occupations?” and thus offer suggestions concerning the socio-cultural development of children in preschool education. The study is significant in terms of creating a discussion platform by updating the subject of once-popular occupations in Turkish culture, introducing occupations to children by means of decorative dolls and contributing to their socio-cultural development. The study used a survey-based research design. The sample of the study was made up of four dolls from the province of Antalya. The types of the materials, clothes and accessories used in the making of these decorative dolls were determined using observation sheets and the dolls were presented visually. Based on the results obtained, suggestions were made on how to use them in the education of preschool children.*

Keywords: *Decorative dolls, psycho-social development, preschool education.*

GİRİŞ

M.Ö 600-1000 yıllarından beri bebek figürlerinin varlığı bilinmektedir (Erman,2008). Bugün biblo olarak adlandırdığımız özelliklerdeki figürler, oyuncak olarak isimlendirilerek literatüre geçmiştir(Avşar, Avşar,2015). Oyuncak tanımı ve anlamı başka şekillerde anlaşılrsa da dekoratif ya da biblo bebek türlerinin ilk akla getirdiği çağrışım, çocuklar için oyun materyali olduğudur. Dünyada ve ülkemizde farklı bölgelerde kültürel özellikleri yansıtan bebekler gerek anneler tarafından gerekse turizme katkı sağlamak amacıyla hazırlanmaktadır.

Eğitimin amacı kişide yaşantılar yoluyla istendik davranış meydana getirebilmektir. Bebeklik ve erken çocukluk dönemi eğitim açısından kritik bir öneme sahiptir. Gerek aile içi eğitim gerekse kurumsal eğitim yaklaşımlarının tüm amacı çocuğun iyi davranışlar geliştirmeleridir. Bir materyali eğitim amacıyla kullanmak, onun ruh kazanmasına, anlamlandırılmasına neden olmaktadır. Her çocuğun hoşlandığı çamurla hamurla, suyla oynamak onun ruhsal yapısını güçlendirmektedir. Bizim çocuğun oyalandığını düşündüğümüz anlar çocukların en derin kendi duygusal köklerine uzanan oluşumlara ulaşmakta çocuk kendisini yeniden anlamaya çalışmakta ve kendilikle ilgili yeni anlamlar yüklemektedir. Bu nedenle her insan kendine özgü, özel ve kültürün en önemli taşıyıcısıdır(Gardner ve Gardiner;2011).Benlik, karakter, kişilik yapılarının oluştuğu erken çocukluk döneminde, çocukların kendilerini ve çevrelerini algılayış biçimleri son derece önemlidir. İçke(2014) tarafından Barbie bebekler üzerinde yapılan bir araştırmanın sonucunda; Barbie bebeklerin; toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin güçlü mesajlar verdiği, kişilik olarak ideal bir batı kadını temsil ettiğini, oysa iç cinsiyeti temsil etmediğini ve beceriyi teşvik etmediğine vurgu yapmaktadır. Barbie bebekler; partilere katılır, alışverişe gider, sadece elbiseleri ve güzellik umurundadır. Amerika da kariyer kadını olarak tanıtılmak istemesine rağmen Barbie, prenses ya da moda modelidir. Ayrıca kadını vücut özelliklerini değil, çocuk ile ergen arasında bir vücuda vurgu yaptığı sonucu betimlenmiştir. Oysaki çocuklara bazı değerleri erken yaşta kazandırmak, kendi kültürü tanıtmak yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarındandır(MEB,2013).

İnsanlık tarihinde oyuncak bebekler psikolojik etkileri açısından evrenselidir. İlkel düzeyde oyuncak bebek, bir büyü aracı ya da büyüünün kendisidir ve insan ruhunu temsil eder. Bu nedenle çocuğun kendi kültürel ve etnik kökenini taşıyan oyuncak bebeklere ihtiyacı vardır(Egemen ve diğerleri, 2004). Okul öncesi eğitimin temel ilkelerine göre; çocukların hayal güçleri yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışları geliştirilmelidir. Aile ve içinde bulunulan çevrenin özellikleri her zaman dikkate alınmalıdır. Oyun bu yaş grubundaki çocuklar için en uygun öğrenme yöntemidir ve bütün etkinlikler oyun temelli düzenlenmelidir(MEB,2013).

Çocukların kendi etnik köken ve kültürünün özelliklerini taşıyan bebeklere ihtiyacı vardır. Çocuklarına kendi etnik köken ve kültürünün özelliklerini taşıyan oyuncak bebeklerle oynamalarını sağlayan anne babalar, çocuklarının kendilerine bakış açısı yönünden daha olumlu duygular hissetmelerine yardımcı olur. Örneğin sürekli beyaz bebeklerle büyütülen zenci çocuklar büyüdükleri zaman kendi görünümünü kabullenmekte zorlanırlar. Sonuç olarak; oyuncaklar çocuğun psikolojik gelişimi kadar etnik köken ve kültürel gelişiminde rol oynar(Mogg, akt; Egemen, 2004). Türk kültüründe önemli bir yere sahip oyuncak bebeklerin görünümüne bakarak o toplumun toplumsal eğilimlerini anlayabilmek mümkündür(Güner, 2002; Demir ve Onur, 2004).

Sanayileşme, teknolojideki hızlı gelişme, internet kullanımı ve ithalat Türk Kültürünün özelliklerini yansıtan el yapımı oyuncaklar ve bebeklerin üretimini ve çocukların kullanımını azaltmıştır. Ancak, Turizmin gelişmesi ve çeşitlenmesi ile birlikte farklı kültürlerle olan ilgi yöresel bebeklerin üretilmesi ve tanıtılmasının gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Anadolu'nun birçok yerinde el yapımı bebekler yöresel giysiler giydirilerek hediye eşya olarak turistik amaçla pazarlanmaktadır. Böylece bir taraftan el yapımı bebekler unutulmamış, bir taraftan da Türk kültür zenginliği tanıtılmıştır(Begič,2016). Geçmişten günümüze bazı meslekleri çocuklara tanıtmak ve yeni kavramları çocuklara öğretmek için bu el-yapımı bebekler eğitim amaçlı da kullanılabilir. El-yapımı bebeklerden yola çıkarak Türk kültürünü çocuklara tanıtıcı etkinliklerin gerekliliği tartışılmazdır.

Okulöncesi dönem çocuğun gelişiminin en hızlı olduğu dönemdir. Çocuklar bu dönemde daha çok aile ile beraberdir. Bu beraberlikte anne-babalar çocukları ile beraber katıldığı akraba görüşmeleri, doğa yürüyüşleri, memleketin değişik yörelerine yapılan geziler çok değerlidir. Her olay ve olgu çocuğun zihnine kazınacaktır. Örneğin; Türk, İslam kültüründe ekmeğin maddi ve manevi anlamı çok büyüktür. Geçmiş yıllarda ekmek evde üretilmiştir. Ülkemizin bazı yörelerinde ekmek yine evde üretilmektedir. Genel olarak, günümüzde ekmekler evde üretilmemiş olmakla beraber ekmek yapma becerisine sahip kişiler için bile meslek haline gelmiştir. Şu bilinen bir gerçektir ki kazanılan beceriler unutulmamakta seneler sonra o beceri tekrar yapılabilir. Literatürde Türk kültüründe yer alan ve unutulmaya yüz tutmuş meslekleri çocuklara tanıtmayı sağlayan araştırmalar çok sınırlıdır. Türk kültürünü erken yaşlarda çocuklara tanıtmak için geleneksel meslekleri tanıtıcı dekoratif bebeklerin incelenmesine ve öneriler geliştirilmesine ihtiyaç duyulmuştur.

Bir başka örnek ise müzikle ilgili verilebilir. Teknolojinin gelişmesi iletişim araçları ile birlikte her türlü müziği dinleme artmıştır. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte elektronik müzik aletlerinin yaygınlaşması sonucu davul, kemençe, bağlama, kaval, ut vb. gibi, Türk kültürüne özgü çalgıların ve bunları kullananların azalmasına neden olmuştur. Ayrıca sanayileşme ile birlikte birçok meslekte olduğu gibi Ayakkabıcılık, Davulculuk, Kemençecilik, Börekçilik mesleğinin devamlılığını sekteye uğratmıştır. Geleneksel mesleklere ilişkin usta sayısı azalmış, fabrikasyon ürün artmış, ancak el

becerisi gerektiren çok basit işler bile insanlar tarafından yapılamaz hale gelmiştir. Çocukları eğlenirken eğiten ve onlara dokunabilecekleri, görsel bir uyaran olarak algılayabilecekleri imajlar oluşmasını sağlayan materyalleri sunmanın gerekliliği de bilinmektedir.

Amaç

Bu çalışmanın amacı Meslekleri Tanıtıcı Dekoratif Bebeklerin yapımında kullanılan materyaller, giysi ve aksesuar cinsleri nelerdir? Sorusuna cevap aramak ve okul öncesi eğitim çocuklarının soysa-kültürel gelişimlerine yönelik öneriler geliştirmektir.

Alt Amaçlar

Meslekleri Tanıtıcı Dekoratif Bebeklerle ilgili olarak; Her örnek bebek için;

- 1.1. Geleneksel meslekleri tanıtıcı dekoratif bebeklerin iskelet yapımında kullanılan materyaller nelerdir?
- 1.2. Geleneksel meslekleri tanıtıcı dekoratif bebeklerin giysi cinsleri nelerdir?
- 1.3. Geleneksel meslekleri tanıtıcı dekoratif bebekler aksesuar cinsleri nelerdir?
- 1.4. Geleneksel meslekleri tanıtıcı dekoratif bebeklerin mesleklerle ilgili araç ve gereçleri nelerdir?
- 1.5. Geleneksel meslekleri tanıtıcı dekoratif bebekler kültürel özelliği nedir?
- 1.6. Geleneksel meslekleri tanıtıcı dekoratif bebekler okul öncesi çağı çocukların sosyo-kültürel gelişimlerine katkı sağlamak için kullanılabilir mi? sorularına cevap aramaktır.

Araştırmanın Önemi

Araştırmanın sonucunda elde edilecek bulguların özelliklerle;

1. Türk kültüründe yer alan ve unutulmaya yüz tutmuş meslekler konusunu güncelleştirip üzerinde düşünme ve tartışma ortamı yaratacağı,
2. Meslekleri Tanıtıcı Dekoratif Bebekler aracılığı ile okulöncesi çağ çocuklarına geleneksel meslekleri tanıtımda etkili olacağı,
3. MEB; 2013, okul öncesi eğitim programında yer alan farklı kültürel özellikleri açıklar, sanat eserlerinin değerini fark eder, görsel materyalleri okur vb. kazanımlar ve göstergelere ulaşmada etkili olacağı,
4. Geliştirilen önerilerin çocukların sosyo-kültürel gelişimine katkı sağlayacağı umulmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma tarama modelindedir. Araştırmanın alt amaçları doğrultusunda Geleneksel meslekleri tanıtan dekoratif bebeklerin yapımında kullanılan malzemeler, giysi ve aksesuar cinsleri, ile ilgili araç gereçlere ilişkin veriler toplanmıştır(Karasar,1998).

Evren ve Örneklem

Araştırmada çalışma evreni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma evreni Antalya ilidir. Antalya da yapılan saha incelemesi sonucunda Geleneksel Meslekleri Tanıtıcı Dekoratif Bebeğe ulaşılmıştır. Ulaşılan bebeklerin tamamı örneklem olarak alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Veri Toplama Aracı:

Geleneksel Meslekleri Tanıtıcı Dekoratif Bebeklerin yapımında kullanılan materyaller, giysi, aksesuar cinsleri ve mesleklerle ilgili araç gereçler araştırmacılar tarafından geliştirilen gözlem fişlerine işlenmiştir. Gözlem fişlerinden elde edilen veriler ışığında bulgular oluşturulmuştur. Ayrıca geleneksel Meslekleri Tanıtıcı Dekoratif Bebeklerin fotoğrafları çekilerek görselleştirilmiştir.

BULGULAR

1.1. Meslekleri tanıtıcı dekoratif bebeklerin yapımında kullanılan iskelet çalışma tekniği ve materyalleri

Tablo:1

BEBEK NO	İSKELET ÇALIŞMA TEKNİĞİ		İSKELET ÇALIŞMADA KULLANILAN MATERYALLER									
	Kitre	Seramik	Kitre Çalışması Materyalleri							Seramik Çalışması Materyalleri		
			Kitre	pamuk	Tel	Naylon bebek bedeni	İplik	Yapıştırıcı	Un	Tutkal	Bebe yağı	
Bebek-1 Ayakkabıcı	X		X	X	X	X	X	X				
Bebek-2 Davulcu		X							X	X	X	
Bebek-3 Kemençeci	X		X	X	X		X	X				
Bebek-4 Börekçi		X							X	X	X	
Top.	4	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	
%100	%50	%50	%50	%50	%50	%25	%50	%50	%50	%50	%50	

Tablo:1. de bebeklerin %50 si kitre ile %50 si seramik hamuru ile çalışılmıştır. Kitre bebeklerden bir tanesinin bedeninde, hazır naylon bebek bedeni kullanılırken, tüm bebeklerde hazır naylon bebek bedeni kullanımı %25 oranındadır. İkinci kitre bebek ise tel ve kitre pamuk kullanılarak yapılmıştır. Bebek:1 ve bebek: 3 de aynı materyalle çalışıldığı için Oran %50 dir. Tablonun içine alınmamış ancak çalışma tekniği dışında da şu materyaller kullanılmıştır. Bebek:1 de; karton, iplik, deri, kumaş cinsleri, örgü parçası ve siyah köpük, boya ve vernik kullanılmıştır. Bebek:2 de ve bebek:4 de ayrıca; Boya, yaldız, vernik kullanılmıştır. Bebek:3 te ise; ayrıca, naylon, sünger, iplik, kumaş, boya ve vernik kullanılmıştır.

1.2. Geleneksel meslekleri tanıtıcı dekoratif bebeklerin giysi cinslerine göre dağılımı,

Tablo:2

Bebek No:	Giysi Cinsleri				
	Gömlek	Şalvar	Önlük	İşlik	Yelek
Bebek no:1 Ayakkabıcı	X	X	X		
Bebek No:2 Davulcu	X	X		X	
Bebek No:3 Kemeñçeci	X	X			X
Bebek no:4 Börekci	X	X		X	
Top:4	4	4	1	2	1
%100	%100	%100	%25	%50	%25

Tablo:2 de Meslekleri tanıtıcı dekoratif bebeklerin giysi cinsleri değerlendirilmiştir. Gömlek ve şalvar % 100 ile bebeklerin hepsinde gözlemlenmiştir. Önlük sadece Bebek:1 (ayakkabıcı) de gözlenmiştir ve oran olarak % 25 dir. İşlik %50 ile 2 tane yelek ise %25 ile 1 tanedir.

1.3. Geleneksel Meslekleri tanıtıcı dekoratif bebeklerin aksesuar cinslerinin dağılımı

Tablo:3

Bebek No:	Aksesuar Cinsleri													
	Destarlı Takke	Kuşak	Yün Çorap	Çarık	Lastik Ayakkabı	Gözlük	Takke	Poşu (Sarı)	Fes	Alınlık	Boyun Bağı	Yaşmak	Kemer	Pejkir
Bebek no:1 Ayakkabıcı	X	X	X	X		X								
Bebek No:2 Davulcu			X		X		X	X						
Bebek No:3 Kemeñçeci			X	X			X	X						
Bebek no:4 Börekci			X		X				X	X	X	X	X	X
Top:4	1	1	4	2	2	1	2	2	1	1	1	1	1	1
%100	%25	%25	%100	%50	%50	%25	%50	%50	%25	%25	%25	%25	%25	%25

Yukarıda ki , Tablo:3 de meslekleri tanıtıcı dekoratif bebeklerin aksesuar cinslerinin dağılımı; % 100 yün çorap, %50, çarık, lastik ayakkabı, takke ve poşudur. % 25 oranında ise; Destarlı takke, kuşak, gözlük, fes, alınlık, boyun bağı, yaşmak, kemer ve peşkir kullanıldığı gözlenmiştir.

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular araştırmanın alt amaçları doğrultusunda verilmiş ve öneriler geliştirilmiştir.

1.Ayakkabıcılık mesleğini tanıtıcı dekoratif bebekle ilgili olarak;

1.1.**Yapımında kullanılan materyaller;** Kitre, pamuk, tel, karton, naylon, (hazır naylon bebek bedeni, iplik, deri, kumaş cinsleri, örgü parçası, siyah köpük olarak gözlemlenmiştir.

1.2. **Giysi Cinsleri;** Gömlek, şalvar, önlüktür.

1.3. **Aksesuar cinsleri:** destarlı takke(Kuzucular, 2015), kuşak, çorap, çarık, gözlüktür.

1.4. **Mesleklerle İlgili araç gereçler:** İskemle, alet masası, çekiç, örs, çivi, ayakkabı tabanı, keçe tutkal kabı, deri parçaları, iplik, zımpara, eye, usturadır.

1.5. **Kültürel özelliği;** Ayakkabıcı: Ayakkabı yapan ya da satan kimse, pabuçcu. Ayakkabıcılık ise ayakkabıcının işi, pabuçculuk, olarak TDK sözlüğünde tanımlanmıştır(1998). Ayakkabıcılık mesleğini tanıtıcı dekoratif bebeğin; giysi, aksesuar ve kullanılan mesleki aksesuar ve malzemeleri açısından mesleğin özelliğini yansıttı

nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır. Bir örnek olarak; Bozkır'ın haritada da görüle bilen Pabuççu(Ayakkabıcı) adı ile anılan eskiden köy şimdi ise mahallesi vardır(Google map, 2016).

1.6. Ayakkabıcılık Mesleğini Tanıtıcı Dekoratif Bebek; erken çocukluk döneminde çocukların sosyo-kültürel gelişimini desteklemek amacıyla kullanımına ilişkin olarak;

Sanayileşme ile birlikte ayakkabıcılık mesleğinde diğer birçok meslekte olduğu gibi kaybolmaya yüz tutmuştur. Günümüzde birkaç ustanın dışında ayakkabıcılıkla uğraşan yoktur ve bu ustalarda ayakkabı tamiri yapmaktadır(Yolcu,2014).

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenleri; Ayakkabı bağlama, ayakkabı boyama, ayakkabı oyunu oynama gibi ayakkabıyı tanıtıcı ve anlayıcı ilk etkinliklerden sonra gerekli zaman ve durumlarda seçilen materyallere uygun öğrenme merkezleri oluşturabilirler. Bu merkezlerde Ayakkabıcılığı Tanıtıcı Dekoratif Bebek sergilenebilir. Sembolik düşünmenin gelişimini destekleyen öğrenme merkezlerinde çocuk farklı roller alır, yeni keşiflerde bulunur, günlük yaşamdan olayları ve kişileri doğaçlama olarak canlandırır. Bazen öğretmen çocukların ilgisine göre iki veya üç gün ya da bir hafta boyunca geçici ilgi merkezlerinde yer verebilirler(MEB, 2013).Bu giysiler ve materyaller kullanılarak drama yapılabilirler. Örneğin; sınıf da Destarı Serpuş bulundurulup çocukların yeni kelime ve kavramlar öğrenmeleri sağlanırken incelemeler ve gözlemler yapmaları sağlanabilir. Ayrıca sınıf içi hafızayı güçlendiren grup oyunları oynanabilir.

Çocuklara sorulacak açık uçlu sorularla yeni oyunlar ve düşünme stratejileri geliştirilebilir. Örneğin; Bana Sepuş'u getir..

Burada ne eksik?

Burada ne fazla?

Eğer örs olmasaydı ne kolay olurdu?

Eye'ye benzeyen şeyler var mı? (Yıldız, Şener;2016)

2. Davulculuk mesleğini tanıtıcı dekoratif bebekle ilgili olarak;

2.1. **Yapımında kullanılan materyaller;** Seramik hamuru, un , tutkal, bebe yağı, yaldız, boya ve verniktir.

2.2. **Giysi Cinsleri;** Gömlek, şalvar, işliktir.

2.3. **Aksesuar cinsleri;** Takke, poşu, yün çorap, siyah lastik ayakkabıdır

2.4. **Mesleklerle İlgili araç gereçler:** Davul, tokmak, davul askılığı gözlemlenmiştir.

2.5. Kültürel özelliği; TDK sözlüğüne göre; Davul; Büyük ve enlice bir kasnağın iki yanına deri geçirilerek yapılan, tokmak ve değneklerle çalınan çalgıdır. Davulcu : davul çalan kimse, davulculuk ise; davulcunun işi veya mesleği olarak tanımlanmıştır(1998). İnsanların duygularını anlatmada kullandıkları müzik çok eski çağlardan beri vardır. Bugün müziğe insanlığın ortak dili gözüyle bakılmaktadır(Yıldız ve Şener, 2016).

Tarihte Eski mısırlıların, Uzakdoğuların ve Asurluların davulu kullandıkları bilinmektedir. Davulun müzik aleti olarak kullanılmasının yanı sıra, haberleşme ve kabileler arası uyarı gönderme gibi amaçlarla kullanıldığı görülmüştür. Savaşta dağılan askerleri bir araya toplamak, kale kuşatırken düşmanların yerini bulmak, fetih veya yangın haberi vermek gibi amaçlarla da kullanılan davulun günümüz müziğinde orkestranın temellerinden biri olduğunu söylemek mümkündür(Güngör,2016).

Yöresel olarak da;Davul; düğünlerde, ramazan da, bayram da eskiden haberci olarak mesleği icra ederdi. Günümüzde ise davul; gelin alma, sünnet düğünlerinde ve ramazan gecelerinde halkı sahura kaldırmak için ve bayram günlerinin önemli sembolleridir.İnsanların duygularını ifade etmede kullandıkları müzik, tarih öncesi çağlarda doğmuştur. Müziğe insanlığın ortak dili olarak bakılabilir. Teknolojideki ilerleme ile birlikte çeşitli araçlardan günün her saatinde farklı toplumların kültürel özelliklerini yansıtan müzik parçaları dinlenebilmektedir. İnsanlar kendi ulusal müziklerinden daha fazla hoşlanırlar. Çünkü bu sevinçlerini ve üzüntülerini ifade ettikleri, sözlerini anladıkları müzik türüdür(Oğuzkan ve diğerleri, 1987).

2.6.Davulculuk Mesleğini Tanıtıcı Dekoratif Bebeklerin; erken çocukluk döneminde çocukların sosyo-kültürel gelişimini desteklemek amacıyla kullanımına ilişkin olarak;

Bebekler kendi sesleri ile oynarken müziği keşfederler. Bu sırada ait oldukları kültürün konuşma dilinin ritmini yakalarlar. Şüphesiz her dilin bir müziği vardır. Okul öncesi kurumlarda, dilin de bir müziği olduğunu keşfeden öğretmen yeni müzikler oluşturmada çocuklara rehber olabilecektir(Yıldız ve Şener,2016).

Çocuğun gelişim düzeyine uygun olan müzik etkinlikleri, çocuğa zevk ve heyecan verir. Duyu organlarının gelişmesine yardımcı olur. Ritme karşı duyarlılık kazandırır. Dil gelişimlerini destekler, psiko-motor gelişimlerine ve sosyal uyumlarına katkı sağlar. Ayrıca tartım (ritm) duygusunun ve müzik beğenisinin gelişmesine de yardımcı olur(Oğuzkan, vd, 1987; Oğuzkan, vd, 1999; Aral ve diğerleri, 2000).

Okulöncesi eğitim kurumlarında çocukların müzikle uğraşmaları için gerekli araçların bulunduğu ve düzenlendiği öğrenme merkezlerinden biride müzik merkezidir(Atalay,2013). Çocuklara sağlanacak özgür ortam onların kendilerini şarkılarla ve danslarla ifade etmelerini sağlar. Müzik merkezinde ritm sopaları, çelik üçgenler, ziller, marakaslar, çingiraklar, tahta kaşıklar, tef, darbuka, trampet ve davul'a yer verilmelidir(Çağdaş vd,2003). Bu merkezde çocukların sosyo-kültürel gelişimlerine katkı sağlamak için, davul, kemençe, bağlama, tahta kaşık gibi gerçek materyaller ve bu materyalleri kullanarak müzik yapmalarına imkan sağlanmalıdır.

Keskin ve Kırtel(2012) erken çocukluk döneminde 13 çocuğa sosyo-kültürel eğitim vermişlerdir. Bu eğitimde; Davul, kabak kemane(kemençenin atasıdır) ve kopuz müzik aletlerini kullanmışlardır. Ayrıca seramik ve ebru eğitimi de vermişlerdir. Eğitimin sonucunda; çocukların, akıl yürütme becerilerini kullandıklarını, mantık yürüttükleri, neden sonuç ilişkisi kurabildikleri, günlük hayatla ilişkilendirme yaptıkları, geçmiş algısına ve zaman kavramına sahip oldukları, empati kurabildikleri, problem çözme becerini kullandıklarını tespit etmişlerdir. Aynı araştırmanın izleme çalışmasında; Türk kültürüne ait müzik aletleri kapsamında tanıtılan müzik aletlerinden kabak kemaneyi 9 çocuğun, kopuzu 7 çocuğun, davulu çocukların 11'inin tanıdıkları ortaya çıkmıştır.

3.Kemençecilik mesleğini tanıttıcı dekoratif bebekle ilgili olarak;

3.1. **Yapımında kullanılan materyaller;** kitre, pamuk, yapıştırıcı, tel, karton, naylon, sünger, iplik, boya verniktir.

3.2. **Giysi Cinsleri;** Gömlek, şalvar, yelektir.

3.3. **Aksesuar cinsleri;** Takke, poşu(sarı), kuşak, yün çorap, çarıktır.

3.4. **Mesleklerle İlgili araç gereçler:** Kemençe, kemençe yayı.

3.5. **Kültürel özelliği;** Kemençe; Doğu Karadeniz yöresinde görülen diz üzerinde ya da boşlukta çalınan, kemana benzeyen, üç telli küçük yaylı çalgıdır. Klasik Türk müziği sazları arasındadır. Kemençeci; oturduktan sonra kemençenin geniş alana ait bölümünü sol dizine üstüne koyarak çalar. Yay tel değiştirmek istediği zaman elinin ayası ile kemençeyi hafifçe sağa sola döndürür. Yay hep düz çeker. Karadenizliler özellikle oyun havası çalarken çoğu kez ayakta durur ve kemençeyi hiçbir yere dayamadan elde dik tutarak çalarlar(Gurur, 2014).

3.6.Kemençecilik Mesleğini Tanıttıcı Dekoratif Bebeklerin; erken çocukluk döneminde çocukların sosyo-kültürel gelişimini desteklemek amacıyla kullanımına ilişkin olarak;

Öğrenmenin en aktif olduğu erken çocukluk döneminde; çocuklar bilişsel becerilerini kullanarak tasarladıklarını, psiko-motor becerilerini kullanarak hayata geçirmektedirler. Sanat ürünlerinin oluşumu, çocukların iç dünyasını yansıtmaları ve yaratıcılıklarını ortaya koymaları sebebiyle oldukça önem taşımaktadır. Çocuk kendi kültür ve geleneklerini müziği ve dansları ile tanıtır, milli duyguları geliştirir. Bir kültür

ürünü olarak müzik, içinde filizlendiği toplumun tüm kültürel öğelerini taşır ve bunları sürekli olarak geleceğe taşır. Bu yönüyle müzik geçmişle gelecek arasında bir bağ kurar ve kuşakları birbirine bağlamaktadır(Şen, 2006).

Okulöncesi dönemde sanata mutlaka yer verilmelidir(Abacı, 2006). Kültür ise bir millete ait her türlü mirası içinde barındıran değerler bütünüdür ve sanat kültürün önemli ayaklarından biridir. Sosyo-kültürel eğitim kapsamında sanat konularına mutlaka yer verilmelidir(Keskin, Kırtel;2012).

4.Börekçilik mesleğini tanıttıcı dekoratif bebekle ilgili olarak;

4.1. Yapımında kullanılan materyaller; Seramik hamuru, un, tutkal, bebe yağı, boya ve verniktir.

4.2. Giysi Cinsleri; Gömlek, şalvar, işlik.

4.3. Aksesuar cinsleri; Fes, alınlık, yaşmak, boyun bağı, peşkir(EtimolojiTürkçe, 2017), kemer, yün çorap, siyah lastik ayakkabı, peşkir.

4.4. Mesleklerle İlgili araç gereçler: Senit, oklava, şepit(yufka).

4.5. Kültürel özelliği; Ekmek, Türk kültüründe öyle yer etmiştir ki, ekmek üzerine edilen yeminler (ekmek çarpsın...) ve anlamlı sözler de (ekmek aslanın ağzında, ekmeği ekmekçiye ver, bir ekmek de üste ver, ekmeğine yağ sürmek, ekmeğini kanına doğramak,...) bulunmaktadır. Ekmek, Türk yemek kültüründe yiyeceklerin başında gelen bir beslenme maddesidir. Bu nedenle de son derecede çeşitlilik gösterir. Öyle ki, pişiriliş biçimlerine göre farklı isimler almakta, farklı şekillerde ve farklı lezzette olmaktadır (Tezcan, 1994). Öğel, Türkler de ki ekmek çeşitlerini; un bakımından, arpa, buğday ve

darı ekmekleri, pişirilme bakımından da; fırında, külde, korda ve sacda pişenler diye gruplandırılmaktadır (Ögel, 1985).

Türkçe ince anlamında olan "yufka", mayasız hamur bezelerinin oklava ile 1-2 mm kalınlıkta, 50-100 cm çapında yuvarlak olarak açılarak kızgın sacda pişirilmesi ile elde edilen ekmek türüdür. Anadolu'da yaygın olarak yapılan yufka, geleneksel Türk mutfağının önemli ekmeklerindedir (Arlı vd, 1994). Kökeni Orta Asya'ya dayanan yufka ekmek, göçebe toplumların yerleşik toplumlardaki gibi fırına sahip olamamalarından ve yapılan ekmeğin uzun süre bozulmayacak türden olması nedeniyle toplumun ekmek çeşidini oluşturmuştur (Oğuz, 2002). Yufka, eskiden beri Anadolu'da tüketilen ekmeklerin başında gelmektedir (Genç, 1982). Yufka ekmeğin üzerinde pişirildiği sac, kullanım ve taşıma kolaylığından ötürü çoğunlukla göçebe Yörüklerin kullandığı ve belki de bu sayede Türkiye'nin her yerine yayılan geleneksel bir ekmek pişirme aracıdır (Doğan, 2013; akt: Koca ve Yazıcı,2014)).

Börek: Açılmış hamurun veya yufkanın arasına peynir, kıyma, ıspanak gibi şeyler konularak pişirilen çeşitli biçimde hamur işidir(TDK,1998). İç Anadolu bölgesinde köylerde yufka ekmekler evlerde imece usulü ile hazırlanırken, ekmekçi fırınları farklı özelliklere sahiptir. Günümüzde yufka ekmek ile yapılan börekçilik otatantik bir meslek olarak kültür ve ticaret merkezlerinde yerini almıştır.

4.6. Börekçilik Mesleğini Tanıtıcı Dekoratif Bebeklerin; erken çocukluk döneminde çocukların sosyo-kültürel gelişimini desteklemek amacıyla kullanımına ilişkin olarak;

Çocuklar yumuşak nesnelere mınıcıklamaktan, yoğurmaktan ve değişik şekiller vermektten hoşlanırlar. Onların bu ilgilerinden yararlanarak sanat etkinlikleri içinde yoğurma maddeleri ile çalışmalara yer verilmektedir. Yoğurma maddeleri ile çalışmak, çocuğun sıkıntılardan kurtularak rahatlamasına yardımcı olur. Birkaç çocuğun birlikte çalışması, çalışmalarında kullanacakları yoğurma maddesini ve verilen araç gereçleri paylaşmaları, işbirliği içinde çalışmaları, birbirlerinin haklarına saygı göstermeleri onların sosyal yönden gelişmelerini sağlar. Aralarında kurdukları iletişim dil gelişmelerini destekler. El becerilerinin gelişmesine, yeni ve değişik ürünler ortaya koymalarına yaratıcı hayal güçlerini geliştirmelerine imkan verir.(Sukan vd, 1978; Oğuzkan vd,1981; Sukan, 1983).Okul öncesi kurumlarda hazır oyun hamurlarından daha çok, pasta hamurları da dahil olmak üzere, değişik tekniklerle ve malzemelerle yoğurma maddeleri hazırlanıp çocuklara sunulabilmektedir(Yıldız ve Şener, 2016).

Yoğurma materyalleri ile çalışırken çocukların ilgisini çekmek, onları yaratıcılığa sevk etmek için verilen 25-30 cm boyunda çok geniş olmayan oklava ya da merdane onların yaratıcılığını destekleyip rahat çalışmalarına imkân vereceği gibi yufka ve börek yapımında kullanılan materyalleri tanıyıp kültürel gelişmelerini destekler. Bu mesleğin uygulanmasında kullanılan materyalleri tanımalarının yanında Bazı yöresel isimlerini de öğrenmek dil gelişmelerini zenginleştirir. Örneği; yufka, şebit, senit, oklava, sayacak, esrani gibi)

SONUÇ

Bu bölümde araştırmada yer alan Geleneksel Meslekleri Tanıtıcı Bebeklerle ilgili araştırma bulgularından elde edilen bulgular özetlenmiştir.

Ayakkabıcı ve kemeñeci mesleğini tanıtan dekoratif bebeklerin her ikisinde yapımında , kitle, pamuk, tel, karton, naylon bebek bedeni, naylon, iplik,değişik cins kumaşlar boya ve vernik kullanıldığı, Davulcu ve Börekçi mesleğini tanıtan dekoratif bebeklerin yapımında seramik hamuru, tutkal, boya ve vernik kullanılmıştır.

Geleneksel Meslekleri Tanıtıcı Dekoratif Bebeklerin giysi cinsleri olarak; gömlek ve şalvar % 100 ile bebeklerin hepsinde gözlemlenmiştir. Önlük sadece Bebek:1 (ayakkabıcı) de gözlenmiştir İşlik iki tane yelek ise bir tanedir.

Aksesuar cinsleri olarak; Baş bölgesinde; Destarlı takke, takke, poşu, fes, alınlık ve yaşmak görülmektedir. Vücutun bel bölgesinde Ayakkabıcı ve kemeñecide kuşak kullanıldığı, börekçide kemerin kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Geleneksel Meslekleri Tanıtıcı Dekoratif Bebeklerin (4 örnek bebeğın) tamamında dize kadar beyaz yün çorap vardır. Ayakkabıcı ve kemeñecide deri çarık, davulcu ve börekçide ise siyah lastik ayakkabı ile dekore edildiği görülmektedir.

Geleneksel Meslekleri Tanıtıcı Dekoratif Bebeklerin; erken çocukluk döneminde, okulöncesi kurumlarda çocukların sosyo-kültürel gelişimini desteklemek amacıyla kullanılabilceğı, bu tür çalışmaların yapıldığı ve çocukların yeni kavramlar öğrendiğı ortaya konmuştur. Kullanım alanlarının daha da geliştirilebileceğı kanaati oluşmuştur.

ÖNERİLER

Bu çalışmanın sonucunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1-Okulöncesi eğitim kurumlar da müze dolapları oluşturulması, Geleneksel Meslekleri Tanıtıcı Dekoratif bebekler gibi el yapımı bebeklerin burada sergilenmesi, bu materyalleri öğretmenlerin ihtiyaç duydukları zaman sınıf içinde eğitim amaçlı kullanması,

2-Öğretmenlerin eğitim amaçlı Geleneksel Meslekleri icra eden iş yerlerine geziler düzenlenmesi,

3-Geleneksel Meslekleri icra eden ustaların okulöncesi eğitim kurumlarında konuk edilerek grup sohbeti yapmaları,

4-Türk kültüründe yer alan enstrümanları çalan müzisyenlerin okulöncesi eğitim kurumlarında müzik etkinlikleri yapmaları,

5-Okul öncesi eğitim kurumlarının müzik merkezlerinde yöresel çalgı aletlerine

yer verilmesi, gerektiğinde sanat etkinlikleri içinde artık materyalleri kullanarak öğretmenin rehberliğinde çocukların, davul, tef, kaşık, bağlama vb basit ve temsili müzik aletleri yapmaları,

6-Öğretmenlerin radyo, televizyon, cd çalar vb. yararlanarak çocuklara Türk Kültürünün özelliklerini yansıtan, şarkılar, türküler, halk hikayeleri dinletilmesi,

7- Öğretmenlerin geleneksel meslekleri tanıtan, geçici öğrenme merkezleri düzenlemesi ve o meslekle ilgili becerileri geliştirici ortamlar yaratması,

8-Bölgenin, yörenin ve çocukların ihtiyacına yönelik, kültürel okulöncesi eğitim programları geliştirilmesi,

9-Anne babaların konuya duyarlı hale getirilmesi ve kültür eğitiminde ailenin öneminin vurgulanması önerilir.

KAYNAKÇA

- ARLI, M. N. IŞIK, (1994). "Türk Mutfağındaki Geleneksel Ekmek Çeşitleri". Türk Mutfak Kültürü Üzerine Araştırmalar, Geleneksel Ekmekçilik Hamurışı Yemekler, Türk Halk Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Vakfı Yayınları, Yayın No:14, Ankara.
- AVŞAR , M. L. AVŞAR, (2015). "Ortaçağ İslam Seramiğinde Biblo Oyuncaklar" Kalemişi Dergisi, Cilt:3 Sayı:5
- BEGİÇ, H.N.(2016)"Türk kültüründe Geleneksel Bez Bebekler2" Motif Akademi Halkbilimi Dergisi / Cilt:9, Sayı:18, (s. 217-228). İstanbul.
- ÇAĞDAŞ, M. A. ÇAĞDAŞ ve G. TEMİZ (2011). "Nevşehir'de Üretilen Kültürel Bebeklerin Giyim ve Aksesuar Özelliklerinin İncelenmesi" **I. Uluslar arası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu** . Cilt 8. Nevşehir Üniversitesi Yayınları, Nevşehir.
- DOĞAN, A. (2013). "Anadolu Mutfak Kültüründe Geleneksel Ekmek Pişirme Teknikleri". Yemek ve Kültür Dergisi, Sayı: 33.
- ERMAN, D. (2008). Dünden Bugüne Seramik Oyuncaklar, 1. Sanat Ve Tasarım Eğitim Sempozyumu Dün Bugün Gelecek, Başkent Üniversitesi, Ankara, s. 308- 310
- KARASAR, N. (1998). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Nobel Yayınları, Ankara
- KESKİN, S.Ç. A, KIRTEL, (2012). "Socio-cultural Education in the Early Childhood Period via Examples of Art Which Belong to Turkish Culture" Sakarya University Journal of Education | 2011 ISSN: 2146-7455 <http://suje.sakarya.edu.tr/article/view/1024000043/>=erişim tarihi:(20.Nisan,2016).
- KOCA,N. H, YAZICI, (2014). Coğrafi Faktörlerin Türkiye Ekmek Kültürü Üzerindeki Etkileri. Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/8 Summer 2014, ANKARA-TURKEY
- GENÇ, R. (1982). "XI. Yüzyılda Türk Mutfağı". Türk Mutfağı Sempozyumu Bildirileri, 31Ekim- 01 Kasım 1981 Ankara.

- GÜNGÖR, A.(2016)."Davul Nedir?" BilgiUstam [http://www.bilgiustam.com/davul-nedir/=erişim tarihi:\(20.Nisan,2016\).](http://www.bilgiustam.com/davul-nedir/=erişim tarihi:(20.Nisan,2016).)
- GURUR.(2014). Kemeñçe Nedir? NKFUCOM [http://www.nkfu.com/kemence-nedir/=erişim tarihi:\(20.Nisan,2016\).](http://www.nkfu.com/kemence-nedir/=erişim tarihi:(20.Nisan,2016).)
- OĞUZ, B. (2002). Türkiye Halkının Kültür Kökenleri I, Giriş-Beslenme Teknikleri, Anadolu Aydınlanma Vakfı Yayınları 7, İstanbul.
- ÖĞEL, B. (1985). Türk Kültür Tarihine Giriş, Cilt IV, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları No: 638.
- Şen, Y. (2006). Okulöncesi Dönemde Çocuğun Gelişiminde Müziğın Önemi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(1).
- TEZCAN, M. (1994). "Türk Mutfak Kültüründe Ekmekler ve Hamur İşi Yemekler (Tarım Hayvancılık Bireşimi)" Türk Mutfak Kültürü Üzerine Araştırmalar, Geleneksel Ekmekçilik Hamur İşi Yemekler, Türk Halk Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Vakfı Yay., No: 14, s: 78- 85, Ankara.
- YILDIZ, F.Ü. T, ŞENER. (2016). Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık Eğitimi ve Yaratıcı Etkinlikler de Kullanmak İçin Materyal Hazırlama(3. Baskı) Nobel Yayınevi. Ankara.
- KUZUCULAR, Ş. (2015) "Destâr – Sarık - Kavuk – Fes" [http://www.edebiyatvesanatakademisi.com/edebiyat-terimleri-mazmunlar/eski-siirde-dest-r-sarik-kavuk-fes-5163.aspx\(2017\)](http://www.edebiyatvesanatakademisi.com/edebiyat-terimleri-mazmunlar/eski-siirde-dest-r-sarik-kavuk-fes-5163.aspx(2017))
- [https://www.etimolojiturkce.com/kelime/pe%C5%9Fkir\(2017\)](https://www.etimolojiturkce.com/kelime/pe%C5%9Fkir(2017))